

بررسی میزان رضایتمندی روستاییان از مسکن و ارتباط آن با پایداری سکونتگاه های روستایی (مطالعه موردی: استان اصفهان شهرستان برخوار)

محمود کفعمی (دانشجوی کارشناسی ارشد، جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه پیام نور)

اصغر نوروزی* (استادیار گروه جغرافیا، دانشگاه پیام نور)

چکیده

یکی از راه‌های مهم شناخت وضعیت مسکن، مطالعه و آگاهی از رضایتمندی ساکنین روستایی از کیفیت محیط در بافت‌های مختلف روستا با توجه به شرایط اقتصادی، اجتماعی و کالبدی آن است. هدف از پژوهش حاضر بررسی میزان رضایتمندی روستاییان از مسکن و ارتباط آن با پایداری سکونتگاه های روستایی در شهرستان برخوار می باشد. نوع مطالعه توصیفی-تحلیلی و به لحاظ هدف کاربردی می باشد. جامعه آماری مورد پژوهش در این تحقیق شامل جمعیت خانوار ۷ روستای دارای جمعیت شهرستان برخوار به تعداد ۱۷۶۷ نفر می باشد. تعداد نمونه برابر ۳۱۶ نفر بر اساس فرمول کوکران تعیین شدند و این ۳۱۶ نفر بر حسب میزان جمعیت خانوار بین روستاها توزیع شد. داده ها بر اساس پرسشنامه در دو بخش رضایتمندی از مسکن با ۱۵ سوال و پایداری سکونتگاه های روستایی (اجتماعی- فرهنگی، اقتصادی و محیطی) با ۳۵ سوال گردآوری شد. داده های گردآوری شده با نرم افزار SPSS۲۲ و آزمون تی تست و رگرسیون جهت مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج بیانگر آن بود که بر مبنای آزمون رگرسیون به طور کلی رضایتمندی روستاییان از مسکن بر پایداری سکونتگاه های روستایی، رضایتمندی روستاییان از مسکن بر پایداری اقتصادی سکونتگاه های روستایی، رضایتمندی روستاییان از مسکن بر پایداری اجتماعی-فرهنگی و رضایتمندی روستاییان از مسکن بر پایداری محیطی تاثیرگذار بوده است. همچنین بر اساس آزمون تی تست رضایتمندی روستاییان از مسکن روستایی در وضعیت مطلوب قرار ندارد که با توجه به مقدار معناداری نامناسب آن می‌تواند دریافت که از دیدگاه سؤال شوندگان به شاخص رضایتمندی روستاییان از مسکن روستایی توجه کافی صورت نگرفته است. کلید واژگان: رضایتمندی، روستاییان، مسکن، پایداری سکونتگاه، شهرستان برخوار.

مقدمه

مفهوم مسکن نیز که به‌عنوان مأمّن و سرپناه آدمی از دیرباز مورد توجه انسان بوده و همواره در فرایند تاریخی چند هزارساله‌اش، سیمای ظاهری و کارکردهای داخلی آن متأثر از مقتضیات مکانی-زمانی، شرایط اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی دستخوش تغییر و تحول بوده است (غفاری، ۱۳۸۷: ۵۵). توسعه روستایی از عوامل مختلفی نشأت می‌گیرد که یکی از آن‌ها مسکن مطلوب می‌باشد. نواحی روستایی با توجه به ماهیت خود وابستگی زیادی به مسکن دارد. در این نواحی، مسکن علاوه بر سرپناه بودن دارای کارکردهای دیگری مانند محل نگهداری دام و انبار محصولات تولید شده و مکانی برای فعالیت‌های اقتصادی مانند فرآوری محصولات تولیدی کشاورزی است. با توجه به اهمیت مسکن روستایی، شناسایی عوامل مؤثر در میزان رضایت‌مندی و نارضایتی سکونتی ساکنان، می‌تواند در جهت تحلیل وضع موجود سکونتی، تصمیمات آینده به‌منظور ارتقای سطح کیفی محدوده‌های سکونتی افراد و جلوگیری از تکرار نواقص در سایر مکان‌ها مؤثر واقع گردد (جمشیدی و جمینی، ۱۳۹۴: ۷۹).

مسکن روستایی طی تحول‌هایی که بنا به دلایل مختلف از جمله نفوذ تکنولوژی و رسانه، وابستگی اقتصاد روستا به شهر، شکل‌گیری روستاشهرها به عنوان خوابگاه‌های شهرهای بزرگ، مهاجرت گسترده روستاییان به شهر، تخصیص اعتبارات جهت نوسازی و بازسازی و مقاوم سازی مسکن روستایی بیشترین آسیب ممکن را متحمل می‌شود و در این حرکت از کهنه به نو دگرگون می‌شود. این تحول رخ داده تأثیری عمیق بر سیمای منظر روستا، هویت ساکنین از بعد فردی و اجتماعی می‌گذارد (روشن، ۱۳۹۵). طی چند دهه اخیر توسعه روستایی در ایران به‌طور اعم و مدیریت روستایی به‌طور اخص از روندی اندیشیده و طراحی شده منسجمی برخوردار نبوده است. طرح این نکته به معنای نفی اقدامات قابل توجه و سازنده‌ای که در برخی از جوامع روستایی صورت گرفته، نیست؛ بلکه به مفهوم گسیختگی اهداف و برنامه‌ها و فقدان راهبردهای مشخص برای توسعه روستایی است (سعیدی، ۱۳۷۰: ۸۵). به‌رغم خدمات گسترده‌ای که از سوی دولت و نهادهای انقلابی در روستاها انجام شده، هنوز فاصله بین واقعیت‌های موجود و اهداف توسعه بسیار زیاد است و مسائل و مشکلات فراوانی در جامعه روستایی وجود دارد که از سر راه برداشتن آن مسائل و مشکلات معادل با از بین بردن محرومیت‌ها در جوامع روستایی است. از این‌رو، ایجاد زمینه توسعه تا حد فراوانی در گرو تحقق یافتن مدیریت کارآمد اجرایی در روستاهاست (مهدوی، ۱۳۸۱: ۲۵). با توجه به نتایج بررسی آثار مخارج عمرانی دولت بر فقرزدایی در مناطق روستایی ایران می‌توان به موارد زیر اشاره کرد. سرمایه‌گذاری در توسعه و عمران روستایی، جاده‌سازی، تحقیق و ترویج کشاورزی و آبیاری دارای بیشترین تأثیر بر کاهش فقر روستایی است (ترکمانی و جمالی مقدم، ۱۳۸۴: ۴۲). فضاهای ساخته‌شده، فرهنگ‌ها، آداب‌ورسوم بومی، روابط اجتماعی-اقتصادی که نمود تمدن‌های تاریخی این مرزوبوم است را به نمایش می‌گذارد. از سوی دیگر دقت در ساختار مسکن روستایی نشان دهنده هوشمندی و درایت معمار بومی این سرزمین است که مسکن را سازگار با محیط

جغرافیایی و نیز با توجه به باورهای اعتقادی، فرهنگی و نیز ویژگی‌های معیشتی، زیستی متناسب با معیارها و ویژگی‌های جسمی و روانی انسان ساخته است. به بیان دیگر مسکن روستایی مسکنی است که نه تنها پاسخگوی نیازهای مادی ساکنان خود بوده بلکه نیازهای معنوی ایشان را نیز برآورده کرده است (خدابنده-لو و خرمشاهی، ۱۳۸۷: ۲۶). مسکن روستایی در ایران با توجه به شرایط آب و هوایی حاکم بر آن، دارای هویت منحصر به فرد و کالبدی ویژه ای است. چند کارکردی بودن و پاسخگویی به نیازهای مختلف انسانی (اقتصادی- تولیدی، اجتماعی و...) در ساخت مسکن روستایی در گذشته بسیار مورد توجه بوده است. افزایش جمعیت، دگرگونی در روش، نقل و انتقال انسان، کالاها و بسیاری از امور دیگر منجر به تغییر کاربری و کالبدی روستاها شده است. در این بین تغییر کاربری مسکن، کم و کیف آن، وجود خدمات و تسهیلات و... مسئله‌ای اساسی برای روستاییان و مسئولان آن گردیده است. بنابراین در حال حاضر مسئله مسکن و تغییرات در آن، یک امر جهانی است و جوامع و کشورهای مختلف نیز با آن مواجه هستند. یکی از مشکلات اساسی بی خانمانی و نداشتن سرپناه مناسب است (میل بورن و کلاک، ۲۰۰۶: ۱). و از سوی دیگر در کشورهای در حال توسعه کیفیت پایین مسکن روستایی نیز مزید بر مسائل امر مسکن شده است و توجه به آن، امروزه، صرفاً توجه به سرپناه فیزیکی نیست و تمامی خدمات و تسهیلات عمومی لازم را برای بهتر زیستن شامل می‌شود بر این اساس در سال‌های اخیر، تناسب و توسعه، تبیین جایگاه و ابعاد مسکن روستایی نیز مورد توجه و بحث قرار گرفته است (گالنت، ۲۰۰۹: ۲۰۷). (در واقع وضوح و اهمیت نقش مسکن در روستاها هنگامی نمود عینی-تری پیدا می‌کند که به نقش غالب آن در مجموعه عناصر تشکیل دهنده بافت‌های روستایی توجه شود. همچنین سازمان فضایی، نحوه استقرار و ساخت و بافت آن بیانگر کیفیت استفاده از محیط و تأثیر اقتصاد، سنت‌ها و هنجارهای حاکم بر جامعه روستایی است (ایروانی، ۱۳۸۷: ۱۸). بی توجهی به خواسته و تمایلات روستاییان در برنامه ریزی و توسعه مسکن چالش‌های متعددی در فرآیند برنامه ریزی و عمران روستایی ایجاد می‌کند و باعث ایجاد ادراک منفی در میزان رضایت مندی روستاییان از مقوله مسکن می‌شود (شفیعی ثابت و سادات میرواحدی، ۱۳۹۶).

در زمینه موضوع پژوهش و پیشینه تحقیقات متعددی صورت گرفته است که به برخی از مهم‌ترین آنها اشاره می‌گردد: شفعی ثابت و سادات میرواحدی (۱۳۹۶) در مقاله‌ای به رتبه بندی رضایتمندی از مسکن روستایی با استفاده از تکنیک ویکور (مطالعه موردی: شهرستان ورامین) اقدام کرده اند که یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که نقاط روستایی شهرستان ورامین به نسبت میزان رضایت مندی از مسکن در سطوح مختلفی قرار داشته اند که از این بین ۳۱ روستا در سطح خیلی کم، ۸ روستا در سطح کم و تنها ۱ روستا در سطح خیلی زیاد قرار گرفته اند. روستای طغان با رتبه ۱ و سطح رضایت مندی خیلی زیاد (۰)، در بالاترین و روستای حسین آباد کاشانی با سطح رضایت مندی بسیار کم (۰/۹۷۵)، در پایین ترین رتبه قرار دارند. احمدی زاده و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی به بررسی میزان رضایتمندی روستائیان از وضعیت مسکن در توسعه نواحی

روستایی (مطالعه موردی روستای کشکوئیه، دهستان دشتاب، شهرستان بافت، استان کرمان) پرداخته که با توجه یافته‌های تحقیق بیشترین رضایتمندی مربوط به مؤلفه‌های رضایت استفاده از مسکن خود برای فعالیت‌های معیشتی با میانگین ۴.۰۵، متناسب بودن تعداد در و پنجره واحدهای مسکونی با میانگین ۴.۲، رضایت از دسترسی مسکن خود به مراکز آموزشی می‌باشد. واصفیان و همکاران (۱۳۹۵) در مقاله‌ای به ارزیابی میزان رضایتمندی ساکنین بر عوامل تاثیرگذار در کیفیت مسکن روستایی (نمونه موردی: روستای قلات شیراز) اقدام نموده است که نتایج نشان می‌دهد که ۷۲٪ از مخاطبین، کیفیت زندگی در روستا را نسبت به شهر ترجیح می‌دهند که ۱۰۰٪ مخاطبین به واسطه طبیعت بکر حاضر در محیط روستا حضور پیدا کرده و از وجود این عنصر احساس آرامش دارند. ملکی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی به بررسی میزان رضایتمندی مردم از مسکن روستایی دهستان کوهدشت جنوبی شهرستان کوهدشت پرداخته‌اند که نتایج پژوهش نشان داد که از میان عوامل رضایتمندی مردم از مسکن روستای استحکامی رفاهی بهداشتی اقتصادی کالبدی تاسیسات عامل استحکامی و تاسیسات بیشترین میزان رضایت مردم از مسکن روستایی را نشان می‌دهد. جمشیدی و جمینی (۱۳۹۴) در تحقیقی به تحلیلی بر وضعیت رضایتمندی روستائیان از مسکن روستایی (مطالعه موردی: شهرستان روانسر) پرداخته که نتایج نشان داد رضایتمندی ۴۰/۶ درصد ساکنان روستایی شهرستان روانسر در سطوح کم و بسیار کم، ۳۷/۸ درصد در سطح متوسط و ۲۱/۷ درصد در سطوح زیاد و بسیار زیاد واقع شده است. جمینی و همکاران (۱۳۹۳) در مقاله‌ای به ارزیابی عوامل موثر بر رضایتمندی روستائیان از مسکن روستایی (مطالعه موردی: منطقه اورامانات استان کرمانشاه) اقدام کرده‌اند که نتایج تحلیل واریانس نشان داد رضایتمندی روستائیان منطقه مورد مطالعه از واحد مسکونی خود در مورد چهار شاخص رفاهی، بهداشتی، کالبدی و تاسیسات، در همه شهرستان‌های منطقه اورامانات در سطح ۹۹٪ اطمینان معنا دار است. بریتون و بولوک^۱ (۲۰۱۱) در کشور ایرلند با نظرسنجی از افراد در سال ۲۰۰۱ و ۲۰۰۷ و استفاده از روش‌های کمی و کیفی به تجزیه و تحلیل از کیفیت زندگی روستایی پرداخته‌اند. بررسی نگرش افراد پاسخگو و تغییرات نگرشی در این دوره زمانی از سطح رضایت زندگی به عنوان یک پارامتر مهم برای تعیین کیفیت زندگی بوده است. سورنسن^۲ (۲۰۱۰) پژوهشی در یک منطقه روستایی از کشور دانمارک با عنوان «رضایت موقعیت مکانی و بررسی ارتباط آن با تقاضای فردی برای مالکیت خانه در منطقه» که نتایج این تحقیق بیانگر ارتباط قوی بین رضایتمندی از موقعیت مکانی و تقاضای فردی برای مالکیت خانه به‌ویژه در مناطق روستایی بوده و همچنین تفاوت نرخ مالکیت خانه در شهر و روستا را حدود ۶٪ اظهار داشته است. حاجی نژاد و همکاران (۱۳۸۹) با بررسی متغیرهای فردی مؤثر بر رضایت مندی شهروندان از کیفیت محیط زندگی و مقایسه آن دو بافت قدیم و

^۱ Brereton&Bullock

^۲Sorensen

جدید شهر شیراز پرداخته اند. نتایج این پژوهش بیانگر وجود اختلاف اندکی بین ساکنان بافت قدیم و جدید از نظر رضایتمندی است و با بررسی عوامل شانزده‌گانه؛ در بافت جدید بیشترین تأثیر گذاری از کیفیت محیط مربوط به عوامل از قبیل میزان تحصیلات، درآمد ماهیانه خانوار و وضعیت تأهل بوده و در بافت قدیم میزان تحصیلات و وضعیت تأهل بیشترین تأثیر گذاری را داشته اند. سئونگئون و کریستین^۱ (۲۰۰۹) پژوهشی در ایالت ایوا آمریکا، به بررسی روابط بین مسکن و رضایت، دل‌بستگی جامعه و رضایت جامعه و مکانیسم های پیچیده در پیش بینی رضایت اجتماعی جوامع در میان ساکنان در مناطق روستایی پرداخته‌اند. نتایج این مطالعه نفوذ و نقش دل‌بستگی به جامعه (تعلق اجتماعی) را به رضایت از مسکن تأیید می کند. ایروانی (۱۳۸۷) تحقیقی با عنوان «نوسازی مسکن روستایی مقایسه مسکن جدید و قدیم در روستای علی-آباد خراسان جنوبی» انجام داده است. نتایج مطالعه حاکی از آن است که برنامه-ریزی در بخش سکونتگاه‌های روستایی به‌ویژه مسکن می بایست با تأمل در الگوهای معماری و مصادیق بومی و اتکا به امکانات و دانش بومی و تلفیق آن با تکنیک روز باشد و نیز اشاره به این مطلب دارد که تعمیم سیاست های مسکن شهری برای روستاها از مهم‌ترین ضعف‌های کیفی در برنامه-های مسکن روستایی است.

طرح مساله

مسکن از نیازهای اولیه انسان و سکونتگاه از نیازهای اساسی اجتماعات انسانی است برآوردن مناسب این نیازها از دیرباز جزو امال انسانها بوده تاجایی که اجتماعات انسانی را همواره به چالش کشانده و تغییر و تحولاتی در ابعاد گوناگون آن ایجاد کرده است این تغییرات شکل طراحی مصالح و دانش ساخت و ساز سکونتگاه قابل بررسی است (ملکی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱). سنجش و ارزیابی میزان رضایتمندی از ساکنان هر محیطی به عوامل بسیاری وابسته است. با توجه به اینکه نظرات فردی در این امر دخالت دارد، بنابراین متغیرهای متعددی تعیین‌کننده سطح رضایتمندی است و در نتیجه نوع مطالعه پیچیده‌تر می‌گردد (صیدایی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱). معمولاً در مناطقی که روستاها مورد بی توجهی و غفلت واقع شده‌اند، مسائل و مشکلاتی به وجود می آید که عدم توجه و رسیدگی به آن، منجر به حاد و لاینحل شدن این مشکلات می گردد و این امر موجب پیدایش نارسائی های فراوان برای زیست و ادامه سکونت در روستاها گردیده است. در واقع سکونتگاه‌های روستایی به‌عنوان چشم انداز فرهنگی حاصل تعامل بین انسان و محیط بوده، که با تأثیرپذیری از عوامل و نیروهای درونی و بیرونی دچار تغییر و تحولات در بافت کالبدی و فضایی خود شده و نادیده گرفتن و رها نمودن روستاها، بی توجهی نسبت به مسکن و بافت آنها، نه‌تنها باعث سلب آسایش‌بخش قابل توجهی از جمعیت کشور، بلکه موجب برهم زدن تعادل اجتماعی، اقتصادی کالبدی مناطق و متعاقب آن بروز نابسامانی در نظام سکونتگاهی

^۱ Seongyeon & Christine

کشور است. به همین دلیل برنامه ریزی و سیاستگذاری در امر مسکن مناسب و الگوی مطلوب برای ساکنان روستایی در چند سال اخیر از دغدغه‌های برنامه-ریزان روستایی شده است. اگرچه تلاش‌هایی در مسیر تحول و توسعه مسکن روستایی کشور صورت گرفته، اما به دلیل حل نشدن بعضی مشکلات و ادامه یافتن مسائل موجود در روستا، همچنان اولویت توجه به برنامه‌های توسعه روستایی در صدر قرار دارد (لطفی، ۱۳۸۸: ۱۰۵).

یکی از راه‌های مهم شناخت وضعیت مسکن، مطالعه و آگاهی از رضایتمندی ساکنین روستایی از کیفیت محیط در بافتهای مختلف روستا با توجه به شرایط اقتصادی، اجتماعی و کالبدی آن است. تا بر اساس آن برنامه‌ریزی‌های از پیش تدبیر شده تهیه و با نظارت لازم، اجرا و در نتیجه موجب رفع مسائل در این امر گردد. همچنین سکونتگاهی متناسب با شرایط، موقعیت محیطی، نیاز و شأن‌والای انسانی فراهم آورد. اهمیت مسکن روستایی و بافت‌های با ارزش روستاها در ساخت و سازهای جدید، مسئله طراحی الگوی مسکن روستایی را موجب شده است. به تبع آن مطالعات بسیاری در حوزه مسکن روستایی صورت گرفته و الگوهای مسکن زیادی طراحی شده‌اند. گزارش آسیب‌شناسی پس از اجراء حاکمی از عدم توفیق الگوهاست (احمدی زاده، ۱۳۹۵: ۴).

مسئله اساسی این است که در سالهای اخیر با توجه به گسترش فناوریهای نوین در سطح روستاها و تبعیت از ساخت و ساز از مسکن روستایی و همچنین اعطای وام‌های دولتی در ساخت مسکن روستایی و نبود نظارت کافی در مناطق روستایی زمینه را برای توسعه نامطلوب مسکن بدون توجه به هویت، فرهنگ و محیط طبیعی مناطق روستایی و به تبع از بین رفتن چشم انداز این مناطق گردیده است و نتوانسته است کلیه شاخص‌های توسعه پایدار را برآورده سازد و این امر نارضایتی از مسکن روستایی و تبعیت از مسکن شهری را برای خانوارهای روستایی فراهم کرده است و چون نتوانسته است همپای مناطق شهری کلیه جوانب را با توجه به کمبود تسهیلات و امکانات فراهم نماید، حتی زمینه را برای مهاجرت ساکنین روستاها و نارضایت کلی آنها فراهم کرده است. شهرستان برخوار نیز دارای روستاهای بسیار متعددی می‌باشد که در سالهای اخیر بنا بر دلایل مختلف بسیاری از این نقاط خالی از سکنه شده‌اند و تنها روستاهای پر جمعیت توانسته‌اند به حیات خود ادامه دهند و در این سالها اقدامات مختلف برای توسعه مسکن روستایی انجام شده است که زمینه را برای ناهمخوانی چشم انداز روستایی، از بین رفتن بافت‌های با ارزش روستایی، مهاجرت روستایی، عدم توجه به جنبه‌های مختلف توسعه پایدار سکونتگاه‌های روستایی ایجاد کرده است که بر همین مبنا پژوهش حاضر به دنبال بررسی این مسائل می‌باشد که میزان رضایتمندی روستاییان از مسکن خود چگونه بوده و ارتباط آن با پایداری سکونتگاه‌های روستایی چه می‌باشد؟

روش و ابزار پژوهش

نوع مطالعه توصیفی- تحلیلی و به لحاظ هدف کاربردی می‌باشد. جامعه آماری مورد پژوهش در این تحقیق شامل جمعیت خانوار ۷ روستای دارای جمعیت شهرستان برخوار به تعداد ۱۷۶۷ نفر می‌باشد. تعداد نمونه

برابر ۳۱۶ نفر بر اساس فرمول کوکران تعیین شدند و این ۳۱۶ نفر بر حسب میزان جمعیت خانوار بین روستاها توزیع شد. داده‌ها بر اساس پرسشنامه در دو بخش رضایتمندی از مسکن با ۱۵ سوال و پایداری سکونتگاه‌های روستایی (اجتماعی- فرهنگی، اقتصادی و محیطی) با ۳۵ سوال گردآوری شد. داده‌های گردآوری شده با نرم افزار SPSS۲۲ و آزمون تی تست و رگرسیون جهت مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اصلی

رضایتمندی روستاییان از مسکن بر پایداری سکونتگاه‌های روستایی اثرگذار می‌باشد.

فرضیه‌های فرعی

وضعیت رضایتمندی روستاییان از مسکن روستایی مطلوب نمی‌باشد.

رضایتمندی روستاییان از مسکن بر پایداری اقتصادی سکونتگاه‌های روستایی اثرگذار می‌باشد.

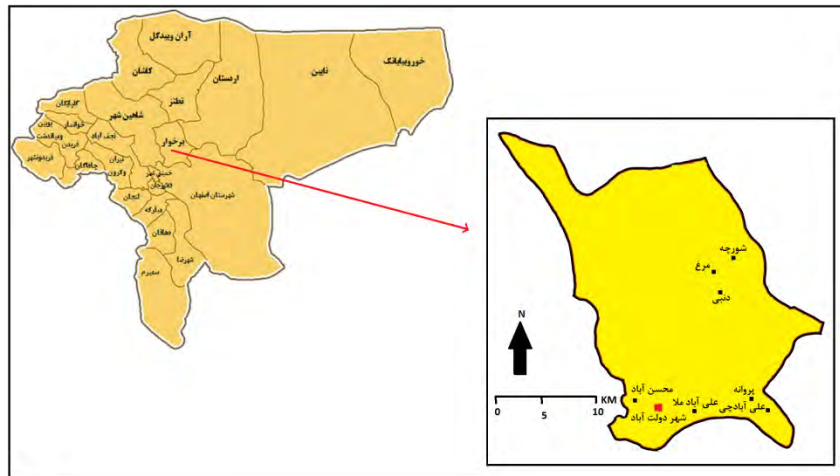
رضایتمندی روستاییان از مسکن بر پایداری اجتماعی- فرهنگی سکونتگاه‌های روستایی اثرگذار می‌باشد.

رضایتمندی روستاییان از مسکن بر پایداری محیطی سکونتگاه‌های روستایی اثرگذار می‌باشد.

معرفی قلمرو پژوهش

شهرستان برخوار با وسعت ۲۱۸۰۰۰ هکتار در شمال اصفهان واقع شده است. از این مساحت حدود یک هزار ۸۶۳ کیلومتر مربع آن دشت و بقیه به صورت ارتفاعات است. این دشت از غرب به ارتفاعات مورچه خورت، از شمال به ارتفاعات شمالی بخش برخوار و از جنوب به اصفهان و از شرق به سگزی و کوهپایه محدود می‌شود. ارتفاع آن از سطح دریا یک هزار و ۵۹۰ تا یک هزار و ۶۰۰ متر و دارای شیب ملایمی حدود ۵ / ۰ - ۵ / ۱ در هزار از غرب به طرف جنوب شرقی است. وسعت و محدوده‌ی برخوار قدیم، در شمال دشت اصفهان با شهرستان فعلی برخوار و بخش مرکزی شهرستان شاهین شهر و میمه منطبق است. این شهرستان در موقعیت ۳۲.۲۳ شمالی و ۵۱.۴۱ شرقی واقع شده است. براساس تقسیمات کشوری این شهرستان دارای دو بخش حبیب آباد و مرکزی می‌باشد و شامل ۷ شهر (دولت آباد، دستگرد، خورزوق، سین، حبیب آباد، کمشچه و شاپورآباد) و ۷ روستا (محسن آباد، علی آبادچی، دنی، پروانه، علی آبادملاعلی، مرغ و شورچه) می‌باشد. شکل (۱) موقعیت روستاهای مورد مطالعه را در سطح شهرستان برخوار نشان می‌دهد.

شکل شماره (۱): موقعیت روستاهای مورد مطالعه

یافته های پژوهش

بررسی فرض نرمال

برای بررسی فرض نرمال بودن متغیرهای مطالعه از آزمون کولموگوروف- اسمیرنوف یک نمونه‌ای استفاده شده است. همچنین برای بررسی فرض نرمال دو متغیره از آزمون شاپیرو ویلک استفاده شد. نتایج نشان دهنده آن است که فرض نرمال بودن برای تمام متغیرها را نمی‌توان رد کرد ($P > 0.05$). نتایج این آزمون در جدول ۱ و ۲ آورده شده است.

جدول شماره (۱): نتایج آزمون کولموگوروف- اسمیرنوف برای بررسی پذیره نرمال بودن

متغیر	حجم نمونه	آماره آزمون	p-value
اجتماعی-فرهنگی	۳۱۶	۰/۴۱۵	۰/۷۵۲
محیطی	۳۱۶	۰/۸۵۶	۰/۴۱۲
اقتصادی	۳۱۶	۱/۱۴۲	۰/۴۲۳
رضایت از مسکن	۳۱۶	۱/۳۱۲	۰/۱۴۲
کل	۳۱۶	۱/۲۱۴	۰/۱۴۲

جدول شماره (۲): نتایج آزمون شاپیرو وایک برای بررسی پذیره نرمال دو متغیره

متغیر	حجم نمونه	آماره آزمون	p-value
رضایتمندی روستاییان از مسکن - پایداری سکونتگاه های روستایی	۳۱۶	۰/۹۹۳	۰/۱۵۵
رضایتمندی روستاییان از مسکن - پایداری اجتماعی- فرهنگی	۳۱۶	۰/۹۹۲	۰/۱۰۶
رضایتمندی روستاییان از مسکن - پایداری محیطی	۳۱۶	۰/۹۹۱	۰/۰۵۸
رضایتمندی روستاییان از مسکن - پایداری اقتصادی	۳۱۶	۰/۸۹۶	۰/۱۴۳

بررسی فرضیه های پژوهش

برای بررسی رابطه بین متغیرها و فرضیه های پژوهش از آزمون تی تست و رگرسیون گیری بهره گرفته شده است.

فرضیه اصلی: رضایتمندی روستاییان از مسکن بر پایداری سکونتگاه های روستایی اثرگذار می باشد.

جدول شماره (۳): نتایج آزمون تحلیل واریانس یک راهه تجزیه و تحلیل رگرسیون تأثیر رضایتمندی روستاییان از مسکن بر پایداری سکونتگاه های روستایی

منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
رگرسیون	۱۸۲۶.۶۷۵	۱	۱۸۲۶.۶۷۵	۵۹.۸۰۱	۰.۰۰۰ ^b
باقیمانده	۱۷۷۱.۶۵۰	۳۱۴	۵.۶۴		
کل	۳۵۹۸.۳۲۵	۳۱۵			

متغیر وابسته: پایداری سکونتگاه های روستایی

پیش بین: رضایتمندی روستاییان از مسکن

بر اساس جدول شماره (۳) برای تعیین تاثیر رضایتمندی روستاییان از مسکن به عنوان متغیر پیش بین و پایداری سکونتگاه های روستایی به عنوان متغیر ملاک در معادله رگرسیون تحلیل شدند. طبق جدول بالا مدل معنی دار به دست آمد ($F= ۵۹.۸۰۱, p < ۰.۰۰۰$). بنابراین فرضیه اصلی پژوهش مورد تایید واقع می گردد.

فرضیه فرعی اول: وضعیت رضایتمندی روستائیان از مسکن روستایی مطلوب نمی باشد.

در ادامه برای بررسی میزان وضعیت رضایتمندی روستائیان از مسکن روستایی از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شده است.

جدول شماره (۴): آزمون تی تک نمونه‌ای برای بررسی نقش شاخص رضایتمندی روستائیان از مسکن روستایی

آزمون تی تک نمونه‌ای							
در سطح اطمینان ۹۵ درصد		سطح معناداری	مقدار آماره t	درجه آزادی	انحراف معیار	میانگین	
کران بالا	کران پایین						
۰.۹۲۰۵	۰.۶۴۴۷	۰.۰۶	۷.۲۳۹	۳۱۵	۰.۲۵۴۲۱	۳.۰۰۱	شاخص رضایتمندی روستائیان از مسکن روستایی

بر اساس جدول ۴ مقدار t به دست آمده از بررسی آزمون برابر ۷/۲۳۹ می‌باشد و شاخص رضایتمندی روستائیان از مسکن روستایی در سطح اطمینان ۹۵ درصد ($\text{sig} = ۰.۰۰۶$) مورد تایید واقع نمی‌شود. با توجه به اینکه فرض پذیرفته شدن ادعا را بر مبنای میانگین‌ها بزرگ‌تر از حد متوسط در بالا تعریف نمودیم و در این بعد چون ادعا ما ؛ میانگین وضع موجود (۳.۰۰۱) در حد متوسط امتیازات (۳) بزرگ‌تر از حد متوسط است بنابراین شاخص رضایتمندی روستائیان از مسکن روستایی در وضعیت مطلوب قرار ندارد که با توجه به مقدار معناداری نامناسب آن می‌تواند دریافت که از دیدگاه سؤال شوندگان به شاخص رضایتمندی روستائیان از مسکن روستایی توجه کافی صورت نگرفته است.

فرضیه فرعی دوم: رضایتمندی روستاییان از مسکن بر پایداری اقتصادی سکونتگاه های روستایی اثرگذار می باشد.

جدول شماره (۵): نتایج آزمون تحلیل واریانس یک راهه تجزیه و تحلیل رگرسیون رضایتمندی روستاییان از مسکن بر پایداری اقتصادی سکونتگاه های روستایی

منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
رگرسیون	۸۳۹.۰۵۳	۱	۸۳۹.۰۵۳	۱۷.۶۳۷	... ^b
باقیمانده	۲۷۵۹.۲۷۲	۳۱۴	۸.۷۹		
کل	۳۵۹۸.۳۲۵	۳۱۵			

متغیر وابسته: پایداری اقتصادی سکونتگاه های روستایی

پیش بین: رضایتمندی روستاییان از مسکن

بر اساس جدول شماره (۵) برای تعیین تاثیر رضایتمندی روستاییان از مسکن به عنوان متغیر پیش بین و پایداری اقتصادی سکونتگاه های روستایی به عنوان متغیر ملاک در معادله رگرسیون تحلیل شدند. طبق جدول بالا مدل معنی دار به دست آمد ($F= ۱۷.۶۳۷, p < ۰.۰۰۰۰$). بنابراین فرضیه پژوهش مورد تایید واقع می شود. فرضیه فرعی سوم: رضایتمندی روستاییان از مسکن بر پایداری اجتماعی-فرهنگی سکونتگاه های روستایی اثرگذار می باشد.

جدول شماره (۶): نتایج آزمون تحلیل واریانس یک راهه تجزیه و تحلیل رگرسیون رضایتمندی روستاییان از مسکن بر پایداری اجتماعی-فرهنگی سکونتگاه های روستایی

منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
رگرسیون	۱۵۱۲.۷۹۲	۱	۱۵۱۲.۷۹۲	۴۲.۰۷۲	... ^b
باقیمانده	۲۰۸۵.۵۳۴	۳۱۴	۶.۶۴		
کل	۳۵۹۸.۳۲۵	۳۱۵			

متغیر وابسته: پایداری اجتماعی-فرهنگی

پیش بین: رضایتمندی روستاییان از مسکن

بر اساس جدول شماره (۶) برای تعیین تاثیر رضایتمندی روستاییان از مسکن به عنوان متغیر پیش بین و پایداری اجتماعی-فرهنگی به عنوان متغیر ملاک در معادله رگرسیون تحلیل شدند. طبق جدول بالا مدل معنی دار به دست آمد ($F= 42.072, p < 0.0000$). بنابراین فرضیه پژوهش مورد تایید واقع می شود.

فرضیه فرعی چهارم: رضایتمندی روستاییان از مسکن بر پایداری محیطی سکونتگاه های روستایی اثرگذار می باشد.

جدول شماره (۷): نتایج آزمون تحلیل واریانس یک راهه تجزیه و تحلیل رگرسیون رضایتمندی روستاییان از مسکن بر پایداری محیطی سکونتگاه های روستایی

منبع	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری
رگرسیون	۱۴۳۴.۳۲۹	۱	۱۴۳۴.۳۲۹	۳۸.۴۴۳	... ^b
باقیمانده	۲۱۶۳.۹۹۶	۳۱۴	۶.۸۹		
کل	۳۵۹۸.۳۲۵	۳۱۵			

متغیر وابسته: پایداری محیطی

پیش بین: رضایتمندی روستاییان از مسکن

بر اساس جدول شماره (۷) برای تعیین تاثیر رضایتمندی روستاییان از مسکن به عنوان متغیر پیش بین و پایداری محیطی به عنوان متغیر ملاک در معادله رگرسیون تحلیل شدند. طبق جدول بالا مدل معنی دار به دست آمد ($F= 38.443, p < 0.0000$). بنابراین فرضیه پژوهش مورد تایید واقع می شود.

نتیجه گیری و پیشنهادات

در قسمت آماری استنباطی و در بررسی فرضیه ها مشاهده شد که بر مبنای آزمون رگرسیون برای تعیین تاثیر رضایتمندی روستاییان از مسکن به عنوان متغیر پیش بین و پایداری سکونتگاه های روستایی به عنوان متغیر ملاک در معادله رگرسیون تحلیل شدند. طبق جدول بالا مدل معنی دار به دست آمد ($F= 59.801, p < 0.0000$). بنابراین رضایتمندی روستاییان از مسکن بر پایداری سکونتگاه های روستایی اثرگذار بوده است. برای بررسی وضعیت رضایتمندی روستاییان از مسکن بر مبنای آزمون تی تست مشاهده گردید که مقدار t به دست آمده از بررسی آزمون برابر $7/239$ می باشد و شاخص رضایتمندی روستاییان از مسکن روستایی در سطح اطمینان ۹۵ درصد ($sig= 0.06$) مورد تایید واقع نمی شود. با توجه به اینکه فرض پذیرفته شدن ادعا را بر مبنای میانگینها

بزرگ‌تر از حد متوسط در بالا تعریف نمودیم و در این بعد چون ادعا ما؛ میانگین وضع موجود (۳.۰۰۱) در حد حد متوسط امتیازات (۳) بزرگ‌تر از حد متوسط است بنابراین شاخص رضایتمندی روستائیان از مسکن روستایی در وضعیت مطلوب قرار ندارد که با توجه به مقدار معناداری نامناسب آن می‌تواند دریافت که از دیدگاه سؤال شوندگان به شاخص رضایتمندی روستائیان از مسکن روستایی توجه کافی صورت نگرفته است. بر اساس آزمون رگرسیون برای تعیین تاثیر رضایتمندی روستائیان از مسکن به عنوان متغیر پیش بین و پایداری اقتصادی سکونتگاه های روستایی به عنوان متغیر ملاک در معادله رگرسیون تحلیل شدند. طبق جدول بالا مدل معنی دار به دست آمد ($F= 17.637, p < 0.0000$). بنابراین رضایتمندی روستائیان از مسکن بر پایداری اقتصادی سکونتگاه های روستایی تاثیرگذار بوده است. بر اساس آزمون رگرسیون برای تعیین تاثیر رضایتمندی روستائیان از مسکن به عنوان متغیر پیش بین و پایداری اجتماعی-فرهنگی به عنوان متغیر ملاک در معادله رگرسیون تحلیل شدند. طبق جدول بالا مدل معنی دار به دست آمد ($F= 42.072, p < 0.0000$). بنابراین رضایتمندی روستائیان از مسکن بر پایداری اجتماعی-فرهنگی اثرگذار بوده است و برای تعیین تاثیر رضایتمندی روستائیان از مسکن به عنوان متغیر پیش بین و پایداری محیطی به عنوان متغیر ملاک در معادله رگرسیون تحلیل شدند. طبق جدول بالا مدل معنی دار به دست آمد ($F= 38.442, p < 0.0000$). بنابراین رضایتمندی روستائیان از مسکن بر پایداری محیطی تاثیرگذار بوده است. با توجه به نتایج به دست آمده، پیشنهادات زیر ارائه می‌شود:

- با توجه به نتایج پژوهش و رعایت نکردن عدالت در آمایش توزیع خدمات اجتماعی و اقتصادی در مسکن روستاهای مدنظر پیشنهاد می‌شود، برنامه ریزی برای توسعه خدمات به صورت ناحیه‌ای به خصوص در سطح روستاها و بر مبنای نتایج تحقیق به صورت قطبی تا نقطه ای انجام گیرد تا توزیع این خدمات در سطح همه مناطق و نواحی روستایی به طور متناسب و براساس عدالت صورت پذیرد.
- از آنجا که بیشتر روستاها در محدوده روستاهای با رضایت پایین از مسکن روستایی هستند، در اولویت اول ارائه خدمات و امکانات متناسب با مسکن با توجه به ظرفیتهای مختلف هر روستا برای رضایت از مسکن، به روستاهای کم برخوردار در صورت دارا بودن جمعیت متناسب توجه شود. در اولویت دوم مناطق در حد متوسط و در اولویت سوم روستاهای برخوردار قرار میگیرند.
- به منظور جلوگیری از وابستگی روستاها به مرکز استان یا شهرهای بزرگ و تمرکز گرایی، پیشنهاد میگردد مراکز بخشها و دهستانها به عنوان مراکز ارائه دهنده خدمات و امکانات تقویت شوند.
- همچنین پیشنهاد می‌شود به منظور انجام پژوهشهای موفق در این زمینه جهت ارائه بهینه امکانات و خدمات به مسکن در سکونتگاه های روستایی، مسؤولین بنیاد مسکن، فرمانداری و بخشدارها به تدبیری

مناسب برای رفع مشکل کمبود اطلاعات رسمی و جدید در سطح پایین ترین رده های تقسیمات سیاسی کشور (روستا، دهستان و بخش) بیندیشند.

- به منظور بهنگام کردن اطلاعات، مدیریت خدمات و تخصیص بهینه امکانات و تأسیسات پیشنهاد میشود مرکز اطلاعات سرزمین تأسیس شود، تا هم مسئولین و هم محققین بتوانند از اطلاعات این مرکز در پژوهشهای خود بهره گیرند.

منابع و ماخذ

- ۱- احمدی زاده، مریم؛ حسین دوستی مقدم؛ محبوبه نخزری مقدم و ملیحه دوستی مقدم (۱۳۹۵). بررسی میزان رضایتمندی روستائیان از وضعیت مسکن در توسعه نواحی روستایی (مطالعه موردی روستای کشکوئیه، دهستان دشتاب، شهرستان بافت، استان کرمان)، سومین کنفرانس علمی پژوهشی افق های نوین در علوم جغرافیا و برنامه ریزی معماری و شهرسازی ایران، تهران، انجمن توسعه و ترویج علوم و فنون بنیادین.
- ۲- ایروانی، ثمانه، (۱۳۸۷). نوسازی مسکن روستایی مقایسه مسکن جدید و قدیم در روستای علی‌آباد خراسان جنوبی، مجله آبادی، شماره ۶۰.
- ۳- ترکمانی، جواد الهام جمالی مقدم (۱۳۸۴). «آثار مخارج عمرانی دولت بر فقرزدایی در مناطق روستایی ایران»، فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی ایران، سال ۷، ۲۵.
- ۴- جمشیدی علیرضا، جمینی داود (۱۳۹۴). تحلیلی بر وضعیت رضایتمندی روستائیان از مسکن روستایی (مطالعه موردی: شهرستان روانسر). مسکن و محیط روستا. ۳۴ (۱۴۹): ۷۹-۹۰.
- ۵- جمینی، داوود؛ سید هدایت الله نوری زمان آبادی؛ علیرضا جمشیدی و محمد صادق ابراهیمی (۱۳۹۳). ارزیابی عوامل موثر بر رضایتمندی روستائیان از مسکن روستایی (مطالعه موردی: منطقه اورامانات استان کرمانشاه)، فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی روستایی ۳ (۶).
- ۶- حاجی نژاد، علی، مجتبی رفیعیان، حسین زمانی، (۱۳۸۹). بررسی متغیرهای فردی مؤثر بر رضایتمندی شهروندان از کیفیت محیط زندگی، مطالعه موردی: مقایسه بافت قدیم و جدید شهر شیراز، فصلنامه علمی و پژوهشی جغرافیا و توسعه، شماره ۱۷.
- ۷- خدابنده لو، زهره، مریم خرمشاهی، (۱۳۸۷). بازشناسی زیبایی در مسکن روستایی، مجله آبادی، شماره ۶۰، پاییز.
- ۸- روشن، مجتبی (۱۳۹۵). واکاوی تحولات مسکن روستایی و تاثیر آن بر هویت کالبدی روستا، چهارمین کنگره بین المللی عمران، معماری و توسعه شهری، تهران، دبیرخانه دائمی کنفرانس، دانشگاه شهید بهشتی.
- ۹- سعیدی، عباس (۱۳۷۰). مبانی جغرافیای روستایی، سمت.
- ۱۰- شفیع ثابته، ناصر و نگین سادات میرواحدی (۱۳۹۶). رتبه بندی رضایتمندی از مسکن روستایی با استفاده از تکنیک ویکور (مطالعه موردی: شهرستان ورامین)، فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی روستایی ۶ (۱).

- ۱۱- صیدایی؛ سیداسکندر، عفت فتحی؛ زهرا طاهری، زهرا هدایتی(۱۳۹۴). ارزیابی رضایتمندی ساکنین از کیفیت محیطی مسکن روستایی مطالعه موردی: مقایسه دو بافت قدیم و جدید روستای حاجت آقا در شهرستان لنجان، برنامه ریزی فضایی، مقاله ۱، دوره ۵، شماره ۲ - شماره پیاپی ۱۷، تابستان ، صص ۱-۲۴
- ۱۲- غفاری، سید رامین،(۱۳۸۷). مقدمه‌ای بر برنامه‌ریزی کالبدی سکونت گاه های روستایی، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد.
- ۱۳- ملکی، سعید،(۱۳۸۲). بررسی نقش شاخص‌های اجتماعی در برنامه‌ریزی توسعه مسکن شهر ایلام، فصلنامه مسکن و انقلاب، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، شماره ۱۰۴.
- ۱۴- مهدوی، مسعود(۱۳۸۱). برنامه‌ریزی کالبدی سکونتگاهی روستایی، جزوه درسی دوره دکتری، دانشگاه تهران.
- ۱۵- واصفیان، فرزانه؛ داریوش غیبی و فرزانه حسینی (۱۳۹۵). ارزیابی میزان رضایتمندی ساکنین برعوامل تاثیرگذار در کیفیت مسکن روستایی (نمونه موردی: روستای قلات شیراز)، دومین همایش ملی عمران، معماری، شهرسازی و مدیریت انرژی، اردستان، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردستان.
- 16-Brereton, F, Bullock, C, Clinch, JP, et al, (2011), Eurppen Urban Uropean Urban And Regional Studies, Voume:18, Issue: 2, pp. 203-227.
- 17-Gallent,N, (2009), Hosing Rural,Journal of International Encyclopedia of Human Geography,Vol 7,pp.207-212.
- 18-Milbourne, Paul and Cloke, Paul, (2006), International perspectives on rural homelessness, By: Routledge.
- 19-Seongyeon,Auh, Christine C. Cook, (2009), Quality of Community Life Among Rural Residents:An Integrated Model,Springer Science+Business Media B.V, pp.377-389.